XLIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1934. január 1. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

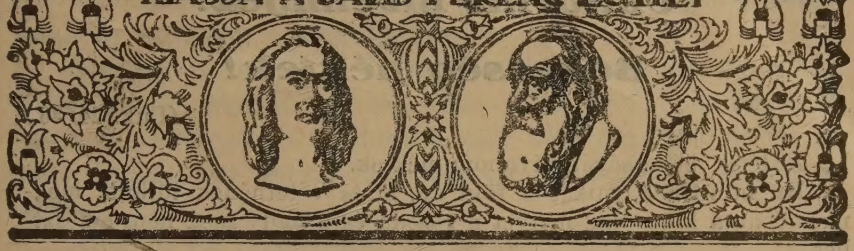

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Gidófalvyné Pataky Etelka Torockói pártás leány.

Unitarian College for the minist
Berkeley
America California

A Főpásztor újévi üdvözlete.

Unitárius hiveimhez.

Békesség néktek!

(Luk. 24, 36.)

A lélek békességét kívánom néktek.

Ha mindenek, miket a föld ád, el is vétetnének tőlünk, megmarad az a kincsünk, melyet a rozsda és a moly meg nem emészthet.

Hiveim gondoljatok azokra, amik örökkévalók: a lelkiekre s boldogok lesztek és másokat boldoggá tesztek.

Egyházunk olyan vallás birtokában van, amely ma már az emberek millióit teszi boldoggá. Dávid hite: egy az Isten, olyan igazság, melynek az egész embervilág hódol. Ebben a szent hitben érezzétek boldognak magatokat. Ebben neveljétek gyermekeiteket s boldogok lesztek a családban s a nagyobb családban: a szent gyülekezetben.

„Új nap fényle reánk, annyi veszélyek után."

E szent napon örvendezzünk,
Hálát zengjünk az Uristennek.

Isten háza olvasszon össze hitben és érzésben. Isten háza után epedjen szívünk, ha sorsunk távol sodort a szent helytől. Imádságunk szárnyán emelkedjünk föl égi Atyánkhoz s köszönjük meg az életet és a jó Jézust, aki megtanított a legszebb imádságra.

Hiveim! A beállott új esztendő nevezetes lészen. Zsinatot fogunk tartani Székelykereszturon. Itt leszen új papjaink fölszentelése. Itt fogjuk megujitni egyházunk törvényeit. Együtt leszünk.

Hiveim, ebben az esztendőben a világ összes unitáriusai Zsinatot fognak tartani Kopenhága városában (Dániában), Ti is hivatalosak vagytok, készüljetek (Aug. 13—18.) e nagy ünnepre, melynek neve Konferencia.

Hiveim, az egyház mellett szeressétek annak veteményes kertjét, az iskolát. Ne sajnáljátok tőle filléreiteket. Az iskolának köszönhetjük szép anyanyelvünket, értelmünk világosságát. Ne hagyjátok az iskolát.

Hiveim, aki békességet óhajt ebben az esztendőben, cselekedjék jót. „Megsegit téged a te Istened!" Boldog Ujévet kíván kicsinynek, nagynak, öregnek, ifjúnak

őszinte szeretettel:

DR. BOROS GYÖRGY,
püspök, főpásztor.

Új év — új lap.

Ezerkilencszázharmincnégy: új év. Adjon az Isten boldogabb új esztendőt mindnyájunknak!

Új évbe l é p t ü n k, új munka vár reánk. Amint nem az évek jönnek, hanem mi megyünk, s az évek csak követnek minket, azonképen a boldogabb újév sem fog eljönni, ha mi nem tesszük azt boldogabbá. Emberé a munka — Istené az áldás.

Hogy a mi munkánkon is Istennek áldása legyen, minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy minél tökéletesebb, buzgóbb és áldozatosabb legyen ez a munka. Ezért adunk új lapot olvasóink kezébe. Új lapot a régi névvel, a régi becsületes unitárius programmal, de új külalakban és új szellemben. Nem titkoljuk: csak áldozatok árán tudjuk adni a megnövekedett és új arcu Közlönyt. Lapunk ezelőtt két évvel még ezerkilencszáz példányban jelent meg. Közben le kellett mennünk a kilencszázas példányszámra is előfizetőink számának megapadása miatt. Ma már ezerszázon állunk, de lapunk megnövekedett külalakjának költségeit még ez az előfizetői létszám sem fedezi. Újra el kell érnünk az ezerkilencszáz előfizetőt ahoz, hogy lapunk az előfizetők díjából tudja fentartani magát. Közben azonban méltánytalannak tartanók, hogy megmaradt előfizetőink áldozatkészségét ne honoráljuk lapunk szintjének emelésével. Azt is hisszük, hogy épen lapunk megújulása fogja visszaszerezni az ezerkilencszáz előfizetőt. Kérjük olvasóinkat, legyenek segítségünkre új előfizetők szerzésével.

Lapunk új szellemét legelsősorban a vezető cikk maga kell, hogy kihangsúlyozza. Egyik híres vezércikkiró szerint, négyféle feladata van a vezetőcikknek. Tanítania, támadnia, védenie és dicsérnie kell. Nálunk a t a n í t á s a legfontosabb s egyben a legnehezebb feladat. Rövid pár sorban oly nehéz valamit részletesen előadni. Legfeljebb a kérdésre való villanásszerű rávilágitással érhetünk el valamit. T á m a d n i a legkönnyebb, de lapunk emelkedettebb és építő szellemét szem előtt tartva, nagyon kell vigyáznunk, hogyan élünk ezzel a fegyverrel. V é d e l m e z n i — hálátlan feladat, de annál szükségesebb. A jó ügynek, az ártatlannak, a szerénynek, a gyöngének rendesen több támadója akad, mint védelmezője. Ezért kell, hogy bátor

kiállással védeni merje valaki. Végül, dicsérni könnyű és nehéz egyszerre. Nálunk nincs hiány a dicsérő jelzők felhalmozásában. Példát követni pedig könnyű dolog. Annál nehezebb azonban, ha a dicsérettel nem hizelegni s nem a rokoni, vagy felsőbbségi körök iránt, érdekből való szolgai feldícsérést akarunk végezni. A dícséretnek csak ott van helye, ahol az igaz érdemet emeljük ki s buzditólag, serkentőleg hatunk vele.

Lapunk új szellemét vezető cikkeink fenti értelemben való megírásával is szolgálni szeretnők. Olvasóink legyenek a birák, hogy mennyiben maradunk hűek kitűzött céljainkhoz.

Ez az új év és ez az új lap váljanak áldott eszközeivé boldogabb jövendőnk építésének!

Sz. I. S.

Meghalt Csifó Salamon

Lapzártakor vettük és mély megdöbbenéssel s igaz részvéttel közöljük olvasóinkkal is, hogy Csifó Salamon Teologiai Akadémiánk tanára, tizenhét éven át volt dékánja, január 8-án reggel 3 órakor rövid, de súlyos szenvedés után csendesen elhunyt. Temetése szerdán d. u. 3 órakor lesz a Kollégium dísztermében. Életének és munkásságának méltatására jövő számunkban még viszatérünk. A lelkeket magához fogadó Isten adjon néki csöndes nyugodalmat!

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY
legnagyobb ellensége
az unitárius közöny!

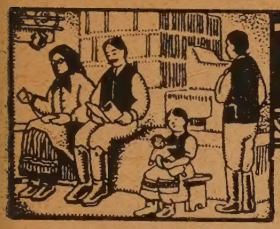

TŰZHELY MELLETT

Jövendő év elé.

Napok peregnek feltarthatatlanul,
Mint tarka-barka film a vásznon;
És minden óra változást hoz.

A képek jönnek mennek s néha
Szeretnék álmodó szivemmel
Hozzátapadni egy-egy kedves archoz,
Szeretnék szólni: „Elég volt, megállj!

Kifáradtam a rohanásban,
Mely szétszakit ezer darabra,
Hogy sohse legyek magamé.
Állj meg, röpkén iramló élet,
Ne adj új hitet, új reményt,
Új arcokat ne nyújts nekem,
Pihenni hagyj, — más semmi sem kell.

Van drága kincsem, amit őrzök,
Boldog napokból édes emlék,
Régi arcok a szivemen,
Mik álommá foszoltak immár
És többé el nem veszthetem.
Hozzájuk nőttem mindörökre.
Csak idegenül csengenének
Az új dalok és felzavarnák
Meghitt szentélyem szent nyugalmát.“

Jó volna megállitani
A gyors időt, hogy ne rohanjon.
Szobánkban lámpát gyujtanánk
S mig szeliden lobog a láng,
Örülnénk egymás szép szavának
Mindörökkétig boldogan.

Ah nem lehet. Sorsunk szikár
Kezével int: oszolni kell.
Ellobban szép Szilveszter-este
S idegfárasztó lüktetéssel
Megindulunk. Hajnal dereng
S új év kereng új hajnalon.

Szabédi László.

Időcsináló pap.

Nem hiába mondotta valami régi bölcs: nincs semmi új a nap alatt. Igaz ez a mondás mindenütt. Még az eklézsiák életében is. Mert ime, valami százötven esztendőknek előtte csak úgy vala az állapot, valamint mostanság: kevés fóka, sok eszkimó. Amit is mai egyházi nyelvre imigyen fordíthatnánk le: kevés eklézsia, sok pályázó.

Kevés volt kivált az olyan híres kepéző eklézsia, mint Madaras.

Hogy Isten magához szólítá odavaló jámbor, öreg szolgáját, megindult a versengés a fiatalok között a gazdag eklézsia szép kegyeiért. Ez a versengés azonban, — ki hinné ezt meg a mai világban? — nem éppen a legtisztességesebb eszközökkel folyt. Az egyik papjelölt azzal a csábító ajánlattal járult az önzetlen hivek elé, hogy elengedi nekik a bor járandóságot, ha őt választják meg papjuknak. Erre a másik rálicitált: ő a borbéren kívül a szénakepéről is lemond, ha ő lesz Madaras papja. Értesülvén pedig erről egy harmadik, ő ráadásul még a belső emberi közmunkát: szántás-boronálást is hajlandó vala elengedni.

Megtudván mind eme fene praktikákat reverendissime Szőcs Boldizsár, tordai senior, gondolt vala merészet. Leüle íróasztala mellé s a következő levelet intézé Madaras buzgó hiveihez:

„Kedves Atyámfiai az Úrban!

Én nem igérem néktek semminémü eklézsiai járandóságoknak elengedését, mivelhogy írva hagyta az Úrnak lelke Pál apostolnál: méltó a munkás a maga jutalmára. Mindazonáltal a többieknek felette ha engem megválasztotok, olyan kincset viszek közétek, melyet sem a moly, sem a rozsda meg nem emészt, sem a lopók el nem lopnak. Mert ugyanis van énnékem egy tudományom, mit csak néktek vagyok hajlandó felfedezni. Engem, ő jámbor szolgáját az Úr meghallgat minden én kérésemben. Ha napfényért nyitom imádságra az én ajkam az Úr előtt, mindjárást gyönyörűséges verőfény ömlik el a halmokon és réteken. Ha pedig esőért imádkozom az én Mennyei Atyám színe előtt, legottan az égi harmatnak üdítő, kövér cseppjei zsírozzák bé a ti barázdáitokat. Azért ha engem választotok lelki pásztorotokká, az időnek járására semmi gondotok nem lészen; olyan időt bocsát Isten a ti határaitokra, valamilyent akartok, hogy én számotokra leimádkozzam."

Amint e levelet felolvasá kúrátor uram a megye gyűlésén, egy szóval határozatba mene, hogy a madarasi egyházmegye Szőcs Boldizsárt hívja meg papjának. Diktum-faktum. A meghívás megtörtént. Boldizsár meg is megérkezett s bé is beköszöntött.

Papköszöntés után való hétfőn jóreggel beállít a kúrátor a paphoz s elkezdegeli:

— Tiszteletes úr, egy nehány szekér szénára való füvem van rendül, meginstálom, imádkozzék egy kicsi jó melegért, hadd rázhassam el, takarhassam föl lelkem nyugodalmára.

— Meglészen, kúrátor uram, — s ezzel a bíztatással elbocsátja.

Alighogy a kúrátor mögött behoppan a kapu, legott megjelenik a bíró s azt mondja a papnak:

— Tiszteletes úr, Babhelyben egy hatvékás kora törökbúzaföldem kapálatlan. Olyan erős a föld, mint az acél. Megkérném szivesen, ha lenne olyan jó s imádkoznék egy szép kicsi, csendes esőért.

A pap megvakarja a fejét.

— Baj van, bíró uram. Az elébb vala nálam a kúrátor, arra kért, melegért imádkozzam, hogy szénát csinálhasson. Most meg kigyelmednek eső kellene. Bajos így az én hivatalom. Menjen el a kúrátorhoz, szépen egyezzenek ki, azután jőjjenek viszsza és én a megegyezésük szerint fogok imádkoni.

Elmegy a bíró. Alig vár a pap türelemmel egy kis órát, hát egyszer csak olyan zugás, olyan zsana támad a faluban, mint a méhkasban eresztés idején. Nagy zsibongással csombolyog a nép a pap udvara felé!

— Essőt! Meleget! Essőt! Meleget! — hangzik össze-vissza az emberek száján.

A csadara folytatódik a papi udvaron is. Az esőpártiak a ház elé verődnek össze, a melegpártiak a csűr előtt sergelnek.

— Essőt! Essőt! — zúg a ház felől.

— Meleget! Meleget! — visszhangzik a csűr.

Előbb csak szóval hánynak össze. De csakhamar kujakra, azután karóra kapnak.

A pap csak nézi a zenebonát egy darabig nagy lelki nyugodalommal. Mikor aztán látja, hogy a hivek immár kellőképpen megpuhitották egymást, hirtelen felugrik a kőasztalra, hallgatást int a kalapjával s ilyen szókat intéz a felbolydult népséghez:

— Atyámfiai! Ne menjen le a nap a ti haragotokon. Volna egy jó tanácsom, ha meghallgatnátok.

— Halljuk! halljuk! — zúg föl a népség.

— Látom, nem tudtok megegyezni, — mondja a pap, — tudjátok-e mit? Bizzuk az Úristenre! Adjon ő olyan időt, amilyen Őszentfelségének tetszik. Jó lesz-e?

— Jó, jó, helyes, éljen! — harsan föl az örvendező rikoltozás.

S a nép szép békességgel kezd oszladozni.

— Hejh, csak nincs a mi papunkhoz fogható nagyeszű ember a világon, — jegyzi meg elégedett nyakrángatások között a kúrátor.

És erről mindenki mélységesen meg van győződve.

Legmélységesebben maga a fiatal pap. *(ma.)*

Föl a magasba!...

Föl a magasba vágyom innen!
Hol tiszta fénysugár vagyon,
E sártekéről gondolatban,
Vagy lenge szellemszárnyakon;
S ha földi szennytől elborítva,
Dudvás, unott lett életem,
A szenny és sárból föl magasba,
Ragad magával érzetem!

A végtelent áhitja vágyam,
De im' levágva szárnyaim;
Bolyongva járok ábrándjaim
Oly puszta fellegvárain;
S ha teljesült, amit kiküzdék,
Más célért küzdök holnap én
Amit elértem, eldobom már,
Más délibáb mosolyg felém.

Óh vágy az élet! Öntudatlan
A végtelenbe néz szemem!
S gyönyört ha érzek, néha-néha
Úgy foglyul ejt a gyötrelem:
Miért a boldogság mulandó?
S ha meggyötör e gondolat,
A végtelen felé csapongva
A szálló képzet elragad.

Magasba végtelenbe vonva,
Magával visz a sejtelem. —
Örök sugárt és Glóriát lát
Most fenncsapongó képzetem!
Egy eszme hatja át valómat,
Nem ismerik a földön azt;
Te vagy: Te Végtelen! Nagy eszme!
Te küldesz nékem most vigaszt!

S ha dicsfényes honodba érve,
Szemem behunyva álmodom,
A végtelent ohajtó elmém,
Nem jár itt véges útakon!
Az ismeretlent, amiért küzdünk
Most pillanatra fellelém:
Örök boldogság napját látom,
Mosolygva hint sugárt felém!

Dr. Pálmay Sándor.

Hithűség és reverzális.

A hithűségnek egyik próbája a reverzális-adás. Abban áll ez, hogy a házasságkötések alkalmával egyik fél a másik kárára, születendő gyermekei vallására vonatkozólag szerződést kér. Aki nem elég erős a hitében s nem becsüli meg egyházát, könnyelműen megadja a szerződést, amit nem egyszer megbán.

Romániában a vallásügyi törvény a reverzálist nem ismeri. A törvény a régebben kötött reverzálisokat is érvényteleneknek nyilvánítja. Vagyis azt a könnyelmű unitáriust, aki régebben bármi okból házasságkötése alkalmából reverzálist adott, azt Románia területén ez a szerződés nem kötelezi. A katholikus egyház a maga hatáskörében mégis gyakorolja a reverzáliskérést. A törvény ellenére is mesterséges kijátszással vagy erőszakos eszközökkel, mézes-mázos szavakkal, reábeszéléssel vagy ígéretekkel ezen az úton is növelni igyekszik tagjai számát. A katholicizmus minden időben nagy súlyt fektetett az u. n. lélekhalászásra s ezzel a jól bevált régi módszerrel nem akar szakítani. Ilyen módon akarja kárpótolni magát azért a veszteségért, melyet azok okoznak neki, akik az idegen nyelvű szertartásokból és avult ceremóniás hitfelfogásból kiábrándulva, a katholikus egyháznak hátat fordítanak. Az ilyenek ugyanis tudatára ébredtek annak, hogy az ember akkor becsüli meg önmagát, ha hit dolgában is öntudatosan, a saját eszével gondolkozik; emberi méltóságát igazán akkor juttatja kifejezésre, ha vallási tekintetben is lelkiismerete szavára és meggyőződésére hallgat; ha minden születési és hagyományos előítéletet férfiasan legyőzve, a haladás útjára lépik s a szellemi felvilágosodás és tisztult hitfelfogás irányában halad tovább.

A katholikus egyház azonban, s néha más felekezet is, a reverzálist napirenden tartja s az emberhez egyedül méltó magasabb felfogással mit sem törődik. Nem lehet tehát eleget hangoztatni s különösen vegyes vallású helyeken, városokban lakó hiveinknek a lelkére kötni, hogy óvakodjanak az egyházi kelepcébe csalogatástól, hacsak megtagadni nem akarják gyermekükben hitüket; hacsak valamennyire is megbecsülni akarják a legmesszebbmenő haladással dicsekedő unitárius vallásukat; ha azon emberek közé akarnak tartozni, akik magukat vallásilag is megbecsülni tudják.

Ha pedig mégis megtörténnék, hogy az új házaspárok akár tudatlanságból, akár félrevezetés folytán még ma is születendő gyermekeikre nézve reverzálist adnak, tudniok kell, hogy bármelyik felekezetnek ilyen lépése a törvénytelenség mellett nem tekinthető egyébnek, mint a hit- és lelkiismereti szabadság elleni merényletnek — s így megtartása sem kötelező. Sőt aki a régi egyházi törvény idején megfeledkezett magáról s gyermekében hite és egyháza megtagadásától sem riadt vissza, az ilyen is 1928 óta Romániában visszanyerte azon jogát, hogy újszülött gyermeke vallására nézve szabadon rendelkezzék. A vegyes há-

zasságban élő édesapának vagy édesanyának joga van gyermekét az anyakönyvvezetőnél nemre való tekintet nélkül unitáriusnak jelenteni be, unitáriusnak keresztelni és így olyan hitfelfogásban nevelni, mely a lelki szabadságot és szellemi haladást a legtökéletesebben juttatja kifejezésre.

Amíg azonban Romániában a gyermekek vallása meghatározására minden egyházi szerződés érvénytelen, addig Magyarországon a reverzális a régi módon érvényben van. Sőt a jelek szerint ott ma még nemcsak a katholikusok, hanem más felekezetek is gyakorolják. Ha ez irányban a figyelem fokozott mértékben ki nem terjed, a különben is csekélyszámú unitáriusságot Magyarországon az a veszedelem fenyegeti, hogy a nagyobb felekezetek a reverzális segítségével lassanként teljesen felszívják. Csupán a közelebbi időt tekintve, el nem titkolható megdöbbenéssel halljuk a hihetetlennek látszó hirt, hogy Magyarországon a katholikus és református felekezetek javára olyan ősi unitárius családokból származó intelligens férfiak adtak reverzálist, akikről sohasem merte volna senki feltételezni, hogy unitárius hitüket és egyházukat — ha utódaikban is — valaha megtagadhassák. De erkölcsileg sem voltak ilyen lépésre felhatalmazva, mert a szükség pillanatában egyéni boldogulásukra az unitárius egyházat felhasználták, talán hithübbeket fosztva meg a támogatástól. Hogy csak a legkirivóbb esetekről beszéljünk, van olyan, akinek nemcsak szülői éltek javarészt az unitárius egyházból, melynek révén gyermekeiknek megfelelő nevelést adhattak, hanem ő maga is ette annak bár szűkös, de becsületes kenyerét, amikor nem volt más; s jelenlegi pozicióját is az ország fővárosában unitárius segítségnek köszönheti. Van olyan, akinek elődje az unitárius egyház történetében a legelsők között a legtiszteltebb nevet viseli, melyet saját maga is hordoz — és elég gyarló volt a fényes unitárius névre hit dolgában a visszafelé haladás felhőjét borítani; annál feltünőbb ez, mert közelebbről még olyan szándékáról hallottunk, hogy önszorgalomból és hitbuzgóságból az unitárius teológiára is beiratkozik, sőt tudomásunk szerint külföldi tanulmányútján is igénybe vette az unitárius egyház támogatását. És ilyen emberek elég gyarlók, önzők, merészek és hálátlanok arra, hogy lelkiismeretük tudatos elnyomásával utódaikban az unitárius hitfelfogás és egyház ellen cselekedjenek, holott minden érdek azt parancsolta volna, hogy egyházunkat ne gyöngítsék, ha nem erősíthetik.

Az ilyen embereknek unitárius meggyőződése nem lehet elég öntudatos. A muló javakat többre becsülik az általános emberi haladásnál. Erkölcsi botlásnak tekinthető eljárásukkal arra engednek következtetni, hogy nekik az egész unitárius egyház vajmi keveset számit. Maguk megmaradtak ugyan az unitárius egyház kötelékében, de annak sem volna nagy jelentősége rájuk nézve, ha a leki élet útján visszafelé menve, nyiltan is megtagadnák a hitet és egyházat, melyért elődeik olyan nagy erőfeszítéseket tettek s amely őket is keblén nevelte.

Ha a vallásnak van még életformáló ereje, az unitárius egyház ennél különb jellemeket kíván. Olyanokat, akik vallásos meggyőződésük ellenére soha semmi áron nem cselekesznek. Olyanokat, kikben a hithűség nem látszat, hanem megingathatatlan erkölcsi erő. Akik egyházukat és az annak révén megismert igazságot gyöngiteni nem engedik, hanem erejét és hírét szélesebb mezőkön is ismertté teszik.

A reverzális-adás már magában véve is erkölcsi gyöngeséget és hitbeli megalkuvást jelent. Komoly emberekhez nem méltó. Minthogy rendesen nem a haladás útján jár, az emberi méltóság rovására megy. Unitárius embertől, férfitől és nőtől egyaránt, több hitbuzgóságot, komolyabb gondolkozást, emelkedettebb lelkületet, megvesztegethetetlen hitbuzgóságot kívánunk.

Az unitárius ember öröklött szelleménél fogva a haladás és felvilágosodás gyermeke. Reverzális csak egyetlen esetben engedhető meg számára: ha a lelki haladást és szellemi felvilágosodást szolgálja. Ezt pedig mindenekfelett az unitárius gondolkozásról lehet mondani. *Mentor.*

A megtérésről.

Minden más hitfelekezeti testvéreinkkel egyetemben, mi unitáriusok is sokat beszélünk megtérésről, újjászületésről, de vajjon tudjuk-e és érezzük-e mi is ennek igazi belső értékét, ismerjük-e valóban egy hivő ember életét? Tudjuk-e, hogy ez a tény milyen kínos lelki tusák elé állít, milyen félelmes belső harcokat idéz elő, pedig végeredményében csak annyit jelent, hogy nagyon erős próbák árán az ember megismerte az Istent, életében fordulópont következett be, többé már nem az, aki addig volt, mert ha az lenne, ez számára a megsemmisülést jelentené. Megvilágosodik előtte, hogy az élete ketté vált és ez, amelybe most belépett, semmiben sem hasonlit az eddigihez. Abban a másik életében nem érzett semmi felelősséget, a legnagyobb lelkinyugalommal vette ki a tálból a maga számára a legízesebb falatokat, talán épen övéi elől; a legnagyobb lelki nyugalommal zsebelt magának nagy hasznot embertársa kárára, nagy nyugalommal gazdálkodta el embertársának férjét vagy feleségét és még nagyobb nyugalommal itélkezett a bűnös felett, kinél pedig ő még bűnösebb volt... És ma... élete nagy felelősség, minden mondatra vigyáz, amit kiszól, minden cselekedetére, amit tesz. Öntudatosan, tapogatózva halad, folyton keresve az Isten akaratát. Az egész élete egy nagy küzdelem: az új ember küzdelme a régivel, a megtért ember küzdelme a bűnös emberrel. Küzdelem a bűnnel, a gonosszal, amely még ma is magának akarja, s ép ezért százszoros csapdát állit, amely ellen ő mindig csak védekezik. Kétségek dulnak lelkében, hogy vajjon helyesen cselekszik-e, vajjon legyőzte-e lelkében eléggé a régi embert. Vannak pillanatok, amelyben megdöbben; kiszól a száján valami gorombaságot, durvaságot, tisztában van

vele azonnal, igyekszik jóvá tenni, mert neki nem szabad bántani senkit.

Amikor magát vizsgálja, imádkozva és remegve kérdezi meg a jó Istentől, hogy vajjon ő hol tart, s az a perc a legboldogabb, amelyben választ, felmentést kap. Ezek azok a percek, a melyekért nem tud elszakadni Istentől és bármilyen nehéz a küzdelem, felveszi, mindig félve és remegve, hogy elesik és amikor érzi, hogy sülyed, minden áldozatra képes volna ... Ebben a küzdelem látóköre mindinkább kitágul úgy, hogy amire a hitetlen ember azt mondaná: mekkora járom ... ő úgy érzi, hogy az Isten közelében lenni végtelen szabadság. De csak akkor, amikor föntvan, az „Isten tenyerén" (Mécs László szerint), ahol jár olyan helyeken és lát olyan dolgokat, amelyeket csak ott lehet látni és amelyekre akkor, amikor lent van, csak áhítozva vágyakozik.

Ez a megtért ember lélekrajza, akiről Papini Krisztus történetében így ír: „A megtért lelke mélyén mindig zavarodott. A keserüségnek egyetlen megmaradt cseppje, a tisztátalanságnak egy könnyed árnyéka, a sajnálkozásnak egyetlen feltörése, a kisértésnek egyetlen futó átröppenése elegendő arra, hogy visszavesse vonaglásaiba ... úgy megfizetett, annyit tűrt, annyit szenvedett az üdvösségért s oly drága és oly törékeny kincsnek tűnik föl neki, hogy folyton fél: hátha kockáztathatja, hátha elveszíti. Nem kerüli a bűnösöket, inkább csatlakozik hozzájuk, az önkénytelen borzongás érzésével, azzal a néha be sem vallott rettegéssel, hogy hátha újra megmételyezi magát; azzal a gyanakvással, hogyha viszontlátja a szennyet, a melyben ő is oly jól érezte magát, nagyon kegyetlenül újítja fel benne a gyalázatnak immár kibirhatatlan emlékét s kétségbeesést ébreszt benne a végső üdvösség iránt."

Nem kell azt hinni, még inkább azt képzelni, hogy aki idáig érkezett, akinek a lelke így vonaglik és vergődik, különbnek érezheti magát más embertársánál, hogy ez a nagy ajándék, amit Istentől kapott, őt büszkévé, elbizakodottá teheti — hisz ez az út mindenki előtt nyitva — hanem ép ez teszi alázatossá, Isten szolgájává, ember szolgájává. Szivében örök hálát érez Isten iránt ezért a nagy adományért s ezért örökre szolgájává lesz az Ő ügyének. Azért szolgálja embertársát is, mert ezzel is az Istent szolgálja és minden szolgálat neki kimondhatatlan nagy lelki öröm, mert ezerszeresen megkapja a jutalmát. Nem különb ő és nem is több más embertársánál, csak épen más, mert egy egészen más külön világban él.

Mindezekből kitűnik, hogy a megtérés az emberiséget két csoportra osztályozza: a hivők, akiknek tudni adatott, hogy a küzdelem bármilyen nehéz is, de nem hiábavaló, ezek egy örökkévaló lelkiország alattvalói, katonái; és a hitetlenek, akik ebben az idevaló érzéki világban kielégülnek. Egy harmadik csoport lenne azokból, akik törekszenek. Megkérdezni szeretném tőled, Atyámfia, unitárius testvérem — tarts önvizsgálatot — hogy érzed, te melyik csoportba tartozol? *Csongvay Dénesné.*

Kulturdélután a püspöki lakásban. Nagy érdeklődés mellett tartatott meg december 8-án ez évi első kulturdélutánunk. Gyallay Pap Domokosné úrnő erdélyi magyar hímzésekről és kézimunkákról tartott nemcsak szakszerű, de élvezetes és lebilincselő előadást. Előadását a különböző tipusok bemutatásával tette még értékesebbé! Utána Bede Emil papnövendék énekelt — gyönyörüen. Majd Diviátzky Mária hegedűjátéka következett Ütő Mária zenetanárnő kisérete mellett. E szám művészi értékét még emelte az előadók fiatalos lendülete, valamint — last but not least — „külső megjelenése". Végül Tatár Ferenc zongorázott élénk tetszés mellett.

Legközelebbi kulturdélutánunk január 12-én d. u. 5 órakor lesz, ugyancsak a püspöki lakásban, ezzel a műsorral. 1. Felolvas Báró Huszár Pálné, 2. Hegedűl S. Kouba Paula, 3. Zongorázik B. Rohonczy Mária. 4. Énekel Perl Ilonka. 5. Zongorázik Kozma Ede. A belépés díjtalan, mindenkit szivesen látunk.

Szeretet-verseny. Egyletünk ez évben lépik fennállásának ötvenedik munkaévébe. E hosszú idő alatt sok értékes szolgálatot tett Egyesületünk, egyházunk és vallás-erkölcsi életünk haladására. Alapító és rendes tagjaink szép száma tanuskodik amellett, hogy egyházunk társadalma megbecsülte és értékelte ezt a munkát. Hogy a magunk részéről is tanujelét adjuk annak, hogy hiveink ezen ragaszkodását méltányoljuk, az alábbi szeretet-versenyt rendezzük meg:

1. *Az az egyházközség, melynek hivei közül a legnagyobb számmal kerültek ki Egyletünk tagjai, értékes jutalomban fog részesülni. E kérdés elbirálásánál számba fogjuk venni az egyes egyházközségek hiveinek össz-létszámát s ezzel fogjuk arányba állítani a közülük kikerülő egyleti tagok számát. Alapító tagok három ponttal, rendes tagok két ponttal, a Közlöny 36 lejes előfizetői pedig egy ponttal fognak szerepelni ezen a szeretet-versenyen.*

Egyidejüleg egy másik szeretet-versenyt is megindítunk:

2. *Az az egyházközség, mely ez évben a legtöbb előfizetőt szerzi az Unitárius Közlönynek, szintén értékes jutalomban részesül.*

Végül értékes jutalomról gondoskodunk

3. *azon egyén részére is, aki egymagában a legtöbb előfizetőt szerzi ez évben a Közlönynek.*

A szeretet-verseny 1934. október végén zárul s az eredményt az évi közgyűlésen hirdetjük ki.

A jutalmakat jövő számunkban ismertetjük.

GYERMEKVILÁG

Nemsokára vége lesz a szűnidőnek, gyerekek. (Úgye, ennél kedvesebb hírrel sem szolgálhattam volna néktek?) Jó lesz hát, ha ismét munkába állítjuk az eszünket, hogy végleg be ne rozsdásodjanak a kerekek. Itt van egy nehány kérdés. Hányra tudtok megfelelni? A kérdéseket úgy állítottuk össze, hogy kicsik is, nagyok is találjanak közöttük olyanokat, amelyekre meg tudnak felelni — kellő megfontolás után. Még egyre figyelmeztetlek: a római egyes (I.) alatti kérdések tréfás találós-kérdések, melyekre a feleletet csak „székely ésszel" lehet megadni. A római kettős (II.) alatti kérdések azonban komoly kérdések, tessék hát elővenni azt a sok tudományt, amit eddig magatokba szedtetek s akkor meg tudtok felelni rájuk.

I.

1. Elől megyen Fényeske, utána megy Fehérke, fel van a farka kötve. Mi ez? (Csak öt éven alóliak részére!)

2. Melyik ló jön leghamarább tűzbe? (7 éven alól!)

3. „Tiszta fehér születésed, mucskos-sáros temetésed." Mi az?

4. Folton folt, tű benne sohse volt. Mi az?

II.

1. Miért ugrik a gummilabda? (Ez már komoly kérdés, gyerekek!)

2. Van-e „örökmozgó", (Perpetuum mobile)?

3. Miért gömbölyű a szappanbuborék?

4. Miért nem lehet az üvegen korcsolyázni, mikor pedig az símább, mint a jég?

Ha már eleget gondolkoztatok ezeken a kérdéseken és magatoknak meg is feleltetek rájok — lapozzatok az utolsó oldalra s hasonlitsátok össze az ott adott feleleteket a tieitekkel.

Végül pedig itt a legutolsó kérdés, melyre a feleletet nem írjuk meg a jelen számban. Feleljetek meg magatok s a helyes megfejtő szép könyvjutalmat nyer. Ime, a kérdés:

Lassabban esik-e a hópehely, mint az esőcsepp? Ha lassabban, miért? És ha nem, miért nem?

Alábbi néhány hírünk a decemberi számban már ki volt szedve, az utolsó pillanatban azonban — nyomdatechnikai okokból — ki kellett hagynunk őket.

Negyven éves házassági évfordulóját ülte nemrégiben Hadházy Sándor egyházi főpénztáros, lelkes választmányi tagunk, nejével, Nagy Terézzel. Negyven év hosszú idő. Két derék fiú, (egyik Sándor, kollégiumunk sok reményre jogositó tanára, másik — sajnos — időközben jobb hazába költözött) egy bájos unoka, sok fáradtság, reménykedés, bánat, férfias küzdés, nőies elszánt szeretet, egyházunk és fajunk érdekében végzett sok értékes munka, de egyben közszeretet, népszerűség, viszonylagos siker és elismerés emléke teszi szivessé ezt az együtt töltött negyven esztendőt. Innen visszatekintve, ebből a regyven évből ma már minden perc szépnek látszik s az emlékezés csendes derüjével boldoggá teszen. De nem ez a fontos, hanem az, hogy nem rokkant, elfáradt emberek tekintenek vissza az elmult időre, hanem erejök és kedélyük teljességében újabb évtizedek boldog megélésére készülő fiatalos lelkek, a szegfű tüzes, vörös pompájával a gomblyukban és az arcokon. Isten áldó kegyelme kisérje együttes lépteiket még sok-sok éven át!

Templomi hangversenyt rendezett a D. F. Unitárius Nők Szövetsége kolozsvári templomunkban november 12-én. A Keleti Ujság az alábbiakban számol be e hangversenyről: „Az egyszerűségében imponáló, kitünő akusztikáju kolozsvári unitárius templomban nagyszámú közönség jelenlétében tartotta meg hangversenyét Schneiderné-Wiume Elza operaénekesnő, Pollermann Aranka hegedűművésznő, Ütő Mária konzervatóriumi tanárnő orgonakisérete mellett. Wiume Elza tömören csengő hangja teljesen betöltötte a templom tágas hajóját. Biztos koloratur-technikája és tiszta intonálása, mély és őszinte hatást keltett. Pollermann Aranka hegedűjátékának meleg tónusa Goldmark: Airjében érvényesült, míg technikai művészete Corelli: La Folia c. darabjában kötötte le a hallgatóság figyelmét. A kiváló hegedűművésznő elmélyült előadása komoly tetszést aratott. A mindig helyesen alkalmazkodó orgonakiséretet Ütő Mária látta el. Különösen a

Wieniavsky: Legendájának kisérő részében találta meg azt a hangerősséget, amely az egyenlőtlen dinamikával rendelkező két hangszer: a hegedű és az orgona színezetét kellemes összhangba olvasztotta." Fenti méltatáshoz nincs hozzátenni valónk. A közönség a tökéletes zenei produkció hatása alatt felemelkedett érzésekkel távozott a hangversenyről.

Lelkészi kinevezések. A főtiszt. püspök úr kinevezte rendes lelkészeknek: Lőrinczy Dénes lupényi lelkészt Bukarestbe, Lőrinczy Géza lelk. jelöltet Lupénybe, Fülöp Árpád fogarasi s. lelkészt Alsórákosra. — Lőrinczy Géza lelkészt 1933. dec. 9-én bátyja Lőrinczy Dénes bukaresti lelkész iktatta be, ki ugyanakkor vett búcsút lupényi hiveitől. Mint értesülünk nagyon megható és érzékeny volt az „őrváltás" szimbolikus jelenete, midőn a két testvér egymással szemben állva kézfogással adta át a posztot. — A bukaresti lelkészi beköszöntő dec. 23-án volt. — Fülöp Árpád lelkész f. évi január 7-én foglalja el alsórákosi lelkészi állását. — A mindenható Isten adjon erőt ifjú lelkésztársainknak lelkipásztori hivatásuk lelkiismeretes betöltésére. **Ü. J.**

Lelkészi búcsúzások. Az újév kezdetével nyugalomba bocsátott id. Kádár Lajos abásfalvi lelkész 1933. dec. 31-én búcsúzott el gyülekezetétől, Ütő Béla alsórákosi lelkész pedig f. évi jan. 7-én fog elbúcsúzni. Főtiszt. püspök úr munkásságukat méltató búcsúüdvözletet küldött mindkét lelkésznek. Kívánjuk, hogy a végzett munka után élvezhessék jó egészségben a nyugalom éveit **Ü. J.**

Újévi üdvözlet. A főtiszt. püspök urat a szokásos újévi üdvözlet alkalmából ez év első napján az eddiginél jóval nagyobb számú hivek serege kereste fel lakásán. Az üdvözletet — a gyengélkedő dr. Varga Béla egyh. főjegyző helyett — Vári Albert teol. akad. dékán mondotta, rámutatva arra a nehéz és válságos helyzetre, melyben egyházunk van. Azon óhajának adott kifejezést, hogy az új esztendő simitsa el a fennálló külső és belső válságokat s együttes összetartó erővel sorakozzunk vezető főpásztorunk körül, kinek életére Istentől erőt és áldást kért az új évben. A püspök válaszában bizó reményének adott kifejezést, mert hite és reménye azt mondatja, hogy unitárius egyházunknak történelmi hivatása volt a multban s Isten ezt bizott rá jövőre is. Tömörüljünk hát összetartással e cél munkálására s akkor Isten továbbra is velünk lesz és megsegit. **Ü. J.**

Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkész beszámolója. Olvasóközönségünk tudja, hogy Szent-Iványi Sándor lelkész 1932. októbertől, 1933. októberig szabadságon volt Amerikában. Ezt az időt egyházunk érdekében kifejtett hasznos munkával töltötte, melyről beszámolt E. K. Tanácsnak. Ebből a terjedelmes beszámoló jelentésből közlünk lapunk olvasóival egy pár dolgot. Szabadsága első idejében a meadvillei teologiai akadémián és a chicagói egyetemen előadásokat hallgatott, később kollokviumai eredményeképen 3 hónapos ösztöndíjjal az Illinois Állami Ideggyógy-

intézetben a lelkészek klinikai kiképzésére rendezett kurzuson vett részt. — E munkásságai közben kapcsolatot talált az amerikai unitáriusság vezetőivel való összeköttetésre. Az amerikai unitáriusok és univerzálisták templomi énekeskönyvük kinyomatása épen aktuális lévén, a bizottság figyelmét felhivta erdélyi unitárius énekeskönyvünk dicséreteinek és zsoltárainak dallamára. A bizottság nehány éneket elfogadott és bevett. — Mintegy 200 amerikai unitáriushoz irt levélben — dr. S. Snow ajánlásával — felhivta a figyelmet az erdélyi unitárius egyháznak az amerikai szellemi nagyságok műveinek lefordítása által végzett nagyértékű munkásságára; egyuttal felkérte őket, hogy tegyék lehetővé szellemi életünk és kapcsolatunk újból való felfrissitését. E felhívásnak első eredménye az lett, hogy mintegy 250 drb. könyvet küldtek ennére, melyből 206 drbot magával hozott a Teol. Akadémiai könyvtárunk részére; a második pedig az, hogy mozgalom indult meg az amerikai teologiai írók munkáinak magyar nyelvre való lefordítása végett, mely célra amerikai testvéreink már eddig is közel ezer dollárnyi összeget gyűjtöttek össze. — E. K. Tanács köszönetét fejezte ki Szent-Iványi Sándor lelkésznek ágilis munkájáért, melyet e helyen is örömmel hozunk nyilvánosságra. *Ü. J.*

Helyreigazitás. A Ker. Magvető mult évi utolsó füzetében a főtanácsi tudósitással kapcsolatban a jogtanácsosi állást illetőleg téves közlemény csuszott be. Evvel szemben a tény az, hogy az E. Főtanács a jogtanácsosi állást nem töltötte be, hanem teendőinek ellátásáról való gondoskodást a jövő Főtanácsig az E. K. Tanácsra bizta. **V. A.**

Figyelmet kérünk! A jövő nyáron augusztus 14—19. napjain nagyszabású nemzetközi unitárius gyülekezés lesz Kopenhágában, Dánia fővárosában a tenger partján. Számtalan gyönyörű látnivaló csábitja az utast. Aki tengert akar látni, aki a gazdagon ápolt talaj dús és káprázatosan szép díszkertjeiben gyönyörködni akar, mostantól kezdve augusztusig forgatja elméjében ezt a kirándulást. Hiszen nemcsak a nagyszerű város, nemcsak az első és ma még egyedüli unitárius templom, hanem a sok száz unitárius és más kedves barátunk látása, hallása, megismerése, felérezerekkel. Érdemes erre gyűjtögetni, mert ilyen szerencse nem fog kinálkozni sokáig. A kirándulásra társas, olcsó utazásról lesz gondoskodás. Az Unitárius Közlöny minden nevezetesebb tudósitást hirül ad. Figyeljünk!

Gyümölcstermelési tanfolyamok új sorozata. Az Udvarhelymegyei Mezőgazdasági Kamara igazgatótanácsa elhatározta, hogy a közeledő téli idény alatt, ujabban 10 gazdasági tanfolyamot tartat a vármegye különböző vidékein fekvő körzeti központi községekben, a helybeli és a közelfekvő községek gazdái, gazdaifjai és értelmiségi közönsége számára. Ezen tanfolyamok 10 napig tartanak, s azokon a gyümölcstermelés hasznossága, kiviteli módozatai, az eltartás és értékesítés nyernek ismertetést; rövidebb

előadásokkal pedig a baromfitenyésztés és a méhészet főbb tudnivalói, úgy, hogy a tanfolyamot végzett mindhárom gazdasági ágazatból biztos eligazodást és gyakorlati, kiviteli bemutatásokat nyernek ezen gazdasági ágazatokból, azok célszerű üzembevételére nézve. — Az eddig már megtartott 8 ilyen gazdasági tanfolyam propagandája és ismeretei meggyőzték az udvarhelymegyei gazdákat, hogy ezen új irányu gazdálkodás bevezetése rendkívül nagy haszonnal jár, s most a községek lakói maguk kérelmezik a kamarától ezen 10 napos tanfolyamok szervezését és megtartatását. Ezen tanfolyamok szervezésére, vezetésére és a gyümölcstermelési részlet előadására kiküldetett Gyerkes Mihály nyug. ig. tantió, a kamara gyümölcstermelési szakértője, ugyancsak felkéretett ezen részletben való előadások tartására dr. Nagy Endre székelykereszturi gazdasági iskolai igazgató is, míg a baromfitenyésztés előadójaképen Lőrinczy László kadácsi unitárius lelkész, baromfitenyésztő szövetkezeti vezető; a méhészet tudnivalóinak előadására, a legtöbb tanfolyamra Lakatos Tivadar nyug. városi tanácsos, jeles méhész; a gyakorlati rész bemutatásainál való állandó segédkezésre pedig Magyary István kertészeti iskolát végzett szakértő. A tanfolyamok napirendje: délelőtt 8—12-ig elméleti ismertetések, délután 2—5-ig pedig gyakorlati bemutatások, este 8—10-ig a körzethez tartozó községek nagyközönsége számára propaganda és általános jellegű ingyenes előadások. — A vármegye gazdaközönsége általánosan megindtotta a gyümölcsfák telepitését. Az értékesítés megnyerése céljából rövidesen megalakittatik a „Siculia Gyümölcs és Termék Értékesítő Szövetkezet", mint vármegyei központi szerv, amelyiknek mindenik faluban fiókokat fognak szervezni. Ugyancsak készülőben van egy vármegyei „Gyümölcsvédelmi Szabályrendelet" összeállítása is, melyet a vármegyei tanács lesz hivatva, rendeletileg a községek számára kiadni. — A tanfolyamok sorozata a következő: Székelyderzs központon november hó 12—22-ig 5 község közönsége számára; Székelykereszturon november hó 27-től december hó 6-ig 4 község számára; Szentábrahám központon december hó 11—20-ig 4 község számára; a jövő évi január hó 4—13-ig bezárólag Ujszékely központon 4 község lakói számára; jaunár hó 18—27-ig Homoródszentpál központon 5 község számára; február hó 1—10-ig Homoródokland központon 4 község számára; február hó 15—24-ig Etéd központon 6 község lakói számára; március hó 1—10-ig Kibéd központon 2 község számára; március hó 15—24-ig Erdőszentgyörgyön 5 község számára; március hó 26—31-ig, illetve folytatva április hó 4—7-ig Bordos központon 9. község számára. Az udvarhelymegyei gazdák és vezetőik nemes igyekezete, gazdasági szervezkedése, valóban dicséretet érdemlő. Az új irányu gazdaság bevezetése rövidesen meghozza a maga áldásos gyümölcseit.

Kulturélet Szentgericén. Nagy Sándor lelkészjelöltnek, mint s. lelkésznek és énekvezérnek szept. 10-én történt beigtatásával a szentgericei unitárius egyházközségben erőteljes és a várakozá-

soknak megfelelő kulturélet indult meg. Már a beköszöntő ünnepély kifejezte a hivek belső őszinte örömét, hogy minden halogatás, húza-vona mellett is, ha áldozattal is, sikerült rég üresedésben levő kántoriájukat megfelelő, arra termett emberrel betölteniök. A beköszöntői közebéd alkalmával, melyen mintegy százan vettek részt, a hivek őszinte megnyilatkozásaiból érezni lehetett azt a nagy szükségérzetet, amely végre is, megteremtette ezt az ünnepélyt. Gyönyörűség volt hallgatni az erőteljes lélekből jövő szavakat, amelyek kifejezésre juttatták azt a gondolatot, hogyha valóban egyetemes unitárius érdekről, kultúrértékek megmentéséről van szó, ma is bátran támaszkodhatunk a nép jobb belátására és áldozatkészségére. A hivek áldozatkészsége megnyilatkozott rövidesen, mert a kántori földeket jótermő-állapotba hozni sietett mindenki a lehetőségek között. Épp úgy lelkesedéssel gyültek vezetőik hivására kultúregyesületekbe, amely egyesületeknek sikeres működéséről a rendezett ünnepségek tesznek tanubizonyságot. Különösképpen ki kell emelnünk a s. lelkész vezetése alatt működő dalárdáknak a szerepléseit, melyek minden alkalommal igazi zenei élvezetet és lelki gyönyörűséget nyujtottak a hallgatóknak. Halottak napját az előző évek szokása szerint a szabadban, a hősök emlékoszlopa mellett hatalmas érdeklődő közönség részvételével tartottuk meg. Lelkész szereplés és két költeménynek az ifjak részéről történt előadása mellett legnagyobb sikert aratott a vegyeskar két dalárda-száma. (Áldd meg Isten: Hatalmas Isten) — Nov. 5-én megalakult a D. F. E. olvasóköre és annak keretében egy 40 tagú férfikar, amely már nov. 12-én egy úgy erkölcsileg, mint anyagilag nagyon jól sikerült műsoros szüreti-bált rendezett a D. F. E. T. K. vegyes karának a részvételével, melynek jövedelmét népkönyvtár felállítására szánta az egylet. A kitartó és lelkes munkának mintegy betetőzéséül lehet tekinteni a nov. 26-án fényes ünnepi keretek között és nagy érdeklődés mellett megtartott Dávid F. emlékünnepélyt, amelyen imát és felolvasást tartott helyi lelkész, ünnepi beszédet mondott Csongvay Lajos nyárádszentlászlói lelkész, szavaltak: Iszlai Zita, Bereczki Erzsi és Cseh Póli. Az egész templomi ünnepélyt ezek mellett énekszámok váltogatták Nagy Sándor s. lelkész vezetése alatt. A 29. számú éneket közre énekelte a vegyeskar, 2 duettet adtak elő orgona kisérettel Kuti Tibor—Árpád és Iszlai A.—Gál Kálmán s Mendelsohn Dicsőség-ét énekelte hibátlan betanításban a Férfikar. Bezárta a templomi ünnepélyt Biró I. lelkész, mely után a nőegylet alakult meg és választott tisztikart. — Adja a jó Isten, hogy a megkezdett munkát sikerrel tovább folytathassák!

Buzaházán az új iskola felszentelése alkalmából november 19-én d. u. nagyszámú, érdeklődő jelenlétében szép és impozáns emlékünnepély tartatott. — Istentisztelet után, mely Dávid Ferenc emlékének volt szentelve, a közönség az új iskola tantermébe vonult, hol a tanulók éneklése után Máthé Zsigmond lelkész alkalmi imát és felavató beszédet mondott, mely után P. Szentmár-

toni Bálint tanító ismertette az új iskola s egyben az itteni iskoláztatás 37 éves történetét. Visszaemlékezése mély hatást váltott ki az egybegyült egykori és jelenlegi tanítványok szivében. — Jánosi Sándor gondnok afia talpraesett beszéde után Nagy Samu VII.-dik oszt. tanuló szavalta el P. Szentmártoni Bálint „A mi új iskolánk" c. költeményét, melyet alkalomadtán leközlünk. — Szavaltak még: Nagy Nina, Tőkés Ilona, Márton Ida, Fülöp János, Nagy László és Biró József tanulók. — Ünnepélyünk a lelkész zárószavai után az „Egy istenünk, egy édes hazánk" s a „Te benned biztunk" énekekkel ért véget. Sok és üdvös cselekedetet hajtott végre e kis leányegyházközség, melynek kebeléből indult ki tanító afia kezdeményezése folytán a Daloskör, Ifjúsági egyesület, Gazdakör, Állatbiztositó, Fogyasztási szöv., a Dávid Ferenc fiók-egyesület, és Nőszövetsége, Népház rádióval, de legszebb és legüdvösebb volt e végváron az új iskola építése máról-holnapra s ha valahová talált, itt csakugyan elmondhatók Petőfinek eme szavai:

„Nagyapáink és apáink, míg egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mink, huszonnégy óra alatt."

Áldassék érette az úr, ki adott nekik segedelmet. Az építtetők és építők legyenek büszkék alkotásukra. *P. Szentmártoni Bálint.*

Árkosi Barabás András.
(1862—1933 †)

A háromszékmegyei székely fiú gimnáziumi érettségi után gazdasági és jogi tanulmányokat folytatott. Sok küzdéssel és nélkülözések között szerzett ismereteit székely népe javára kivánta gyümölcsöztetni. Székelyudvarhelyen a vármegyénél helyezkedett el, hogy szorgalma és igyekzete folytán előre haladt, míg az árvaszéki elnöki állást foglalta el. Nemcsak aktaszerüleg látta el hivatalos teendőit, hanem szerető, és rokonszenves egyéniségével bizalmat és közbecsülést szerzett magának a társadalom széles rétegeiben is. Boldog családi életét a halál feldulta. Első feleségét idő előtt elvesztette. De azután új családi fészket rakott, amelyben szintén hű és gondos hitvesi szeretet aranyozta be életét.

Hivatalos kötelességei mellet talált időt és alkalmat arra is, hogy vallásának és egyházának hasznos szolgálatokat tegyen. Egyike azoknak a lelkes unitáriusoknak, akik a székelyudvarhelyi gyönyörű templom építése körül sok fáradságuk és áldozatuk által elévülhetetlen érdemeket szereztek. Egyházias buzgóságát az udvarhelyi egyházkör avval jutalmazta, hogy egyházköri f. ü. gondnokká választotta, s amikor gyengélkedése miatt lemondott e tisztről, akkor tiszteletbeli f. ü. gondnoki címmel tüntették ki. Özvegye és egyetlen élő testvérével együtt mi is kegyelettel őrizzük a jó barát és az egykori munkatárs áldott emlékét. *V. A.*

Isten legelső vértanuja.

Öreg angol könyvet forgatok. 1729-ben nyomták. Irója, M. Maimbourg, sokat foglalkozik velünk, erdélyiekkel is, amennyiben „Az Áriánizmus története“ a könyv címe s szerző az unitáriusokat is ismerteti. Ujabb bizonyság ez a könyv is arra, hogy szép Erdélyországunkat főleg azért ismerik és szeretik külföldön, mert az unitárizmus otthont talált benne.

Többek között egy Giovanni Valentino Gentile (ez utóbbi a családi neve) nevű unitárius reformátorról is ír. Ő az, akiről a fenti címet irtuk: Isten legelső vértanuja. Sokat szenvedett ez a Gentile unitárius hitéért. Sokszor bebörtönözték, száműzték, halálra is ítélték távolléte alatt, egyszer pedig kegyetlen kínzásokkal arra kényszerítették, hogy Genfben, (ahol a szintén unitárius Szervét Mihályt máglyán égették meg), alávesse magát az „Amende honorable“ büntetésének. Elmondjuk, hogy milyen volt ez a „tisztességes bűnhődés“, hogy lássák olvasóink, milyen szenvedéseket kellett kiállaniok elődeinknek azért a hitért, melyért mi sokszor csak langy-meleg érdeklődést tanusítunk. Gentilének mezitláb, hajdonfővel, csak egy ingbe öltözötten s kezében fáklyát tartva be kellett járnia a város utcáit, miközben előtte és mögötte harsonákat fujó hajduk haladtak. A főtéren kényszerítették, hogy térdre borulva nevezze bűnnek az unitárius hitelveket s kérjen kegyelmet a város vezetőségétől. Végül pedig saját kezüleg égesse el hittani irásait. Ha meggondoljuk, hogy úgy Gentile, mint a többi unitárius reformátor korának legtanultabb és legdíszesebb állásokban levő hittudósai közé tartoztak, a megalázás annál nagyobbnak tűnik fel.

Gentile azonban, amint kiszabadult kínzói közül, tovább folytatta unitárius reformátori munkásságát. Később hitvitára hívta Franciaország és Svájc hittudósait a szentháromság kérdésében. Ezek a hittudósok azonban féltek kiállani ellene, ezért hát csellel elfogatták és Bernben halálra ítéltették. (1566.) Gentile mindvégig megőrizte bátorságát s mikor, lefejeztetése végett, a vesztőhelyre vitték, fennhangon vallotta, hogy ő nyugodtan hal meg, mert ő lesz *Isten legelső vértanuja, minthogy az apostolok és a vértanuk Jézusért haltak meg, aki ugyan minden tiszteletre és követésre méltó, de nem volt Isten.*

Ezért nevezi ez az öreg angol könyv *Isten legelső vértanujának* Gentilét.

Amikor kegyelettel emlékezünk meg róla, példájából merítsünk erőt. Ma már nem fejeznek le minket, még csak be sem börtönöznek hitünk megvallásáért, hiszen azóta az unitárius vallást törvényesen bevett felekezetként a mi országunk alkotmánya is elismeri. Annál inkább kell hát, hogy odaadó lélekkel éljünk azért a hitért, amelyért elődeink közül oly sokan meghaltak.

Sz. I. S.

Képeink és fejléceink. A mult, decemberi számban Tóth István kollégiumi rajztanár és ismert kitünő festőművész afia rajzát adtuk az első oldalon. Sajnos, a nyomtatás nem sikerült olyan jól, mint amilyen gyönyörű a rajz eredetiben. E számunkban látható új fejléceink is az ő művészetét dicsérik. — Hasonlóképen, jelen számunkban közölt első oldali képünk tárgya is, festője is unitárius. Gidófalvyné Pataki Etelka úrnő egyik híres festményének kicsinyített mását láthatja az olvasó az első oldalon. Igyekezni fogunk, hogy amikor csak tehetjük, unitárius festőink nevezetesebb munkáit bemutassuk olvasóinknak.

Kérelem! János Zsigmond élet- és jellemrajzának megjelenését 1933 karácsonyra terveztem, azonban közben a bécsi állami levéltárból eddig kiadatlan értékes forrásokat kaptam meg s azokat munkámban fel akarom dolgozni. Mély tisztelettel arra kérem jóakaratú előfizetőimet, hogy néhány hónapig még legyenek türelemmel, mert a munka minél később jelenik meg, annál gazdagabb tartalmú lesz. Az előfizetési ívek beküldésének határidejét 1934. március 1-ig meghosszabbitom s addig még sok új előfizetőt kérek és várok. Szentmártoni Kálmán unitárius főgimnáziumi igazgató, Székelykeresztur.

„Régi igazságok új köntösben" címen dr. Iván László hitoktató lelkésznek Jézusról szóló rövid tanulmánya különlenyomatban megjelent. A szerző a bibliakritika eredményeit és az új istenes (theocentrikus) világnézet követelményeit foglalja össze tizenhat oldalon. Bárkinek ingyen megküldi lapunk kiadóhivatala, aki azt levelezőlapon kéri. **Unitárius Közlöny.**

„Kövendi Élet" címen úgy egyházközségi tudósító indult meg Kövenden, Fikker János lelkész szerkesztésében. A kolozsvári, brassói, bukaresti egyházközségi tudósítók mellé negyediknek sorakozik fel egyházunkban a nyomtatásban megjelenő helyi orgánumok között. Mig azonban az első három városon jelenik meg, hol szükségességüket a nagy kiterjedésű városokban szétszórtan lakó hívek összekapcsolása okolja meg, addig ez az új lap falun jelenik meg s — tudomásunk szerint — ez az első falusi (nyomtatott) egyházközségi tudósító. Hogy szükség volt rá, igazolják az előfizetések. Alig pár hete, hogy a „Kövendi Élet" meg-

indult s máris 73 előfizetőt nyugtáz ez az egyetlen szám is. Nem sajnáltuk a fáradságot s összeadtuk a nyugtázott előfizetéseket, mert igen érdekes tanulságot véltünk az eredményből kiolvashatni. Összesen 1070 lejt nyugtáz csak ez az egy szám. Egy lejt adott 1, két lejt 2, 4 lejt 3, — 50 lejt 2, 40 lejt 3. E legkisebb és legnagyobb összegek mellett a nagytöbbség átlag 10—25 lejes adományokkal szerepel. Ha az egész összeget elosztjuk az előfizetők számával, akkor is 14 lejes átlagot nyerünk. A mai nehéz gazdasági viszonyok mellett is tehát falusi hiveink eredményesnek látják 14 lejt egyházközségi lapjuk fenntartására fordítani. Ha meggondoljuk, hogy falun milyen ritka manapság a készpénz, a kövendiek áldozatkészségét és haladott gondolkozását még jobban fogjuk értékelni tudni. Ez az eredmény ékesebben beszél hiveink egyházias érzése mellett, mint sok hosszú méltatás. További sikert és áldásos munkát kívánunk a „Kövendi Élet"-nek. Szerk.

Szerkesztői üzenetek.

Feleletek a „Gyermekvilág" kérdéseire.

I. 1. Tű és cérna. 2. A vasa-ló. 3. Hó. 4. Káposzta.

II. 1. Amikor földhöz csapjuk a labdát, az erő, mellyel a földet éri belapítja a labda érintő felületét. A gummi (vagy a levegő, ha levegővel van töltve a labda, mint pl. a tenniszlabda) ellenáll a belapításnak. Ez ellenállás a belapított felületen át megfelelő ellenhatást gyakorol a földre s visszalöki saját magát. Ha a labda nem volna rugékony (gummi) anyagból, s nem lapulna be, — nem is lökhetné magát vissza, azaz, a labda nem ugornék. — 2. Örökmozgót még soha senkinek sem sikerült feltalálnia. Egy örökmozgó gépet csak úgy lehetne konstruálni, ha sikerülne minden surlódást, tehát lazító akadályozást, így a levegő ellenállását is, kiküszöbölni. Ez eddig még lehetetlen. Még az úgynevezett „légüres térben" sem lehet megvalósítani, mert tökéletesen légüres tért még eddig nem sikerült előállítani. Végeredményében pedig, ha az örökmozgót hajtóerőnek próbálnók felhasználni, megszünne akadálymentessége s így örökmozgósága is. — 3. Mert a gömb az az alakzat, melybe egy bizonyos mennyiségű levegő a legkevesebb szappanréteggel befogható. A szappanhártya, mint minden anyag, iparkodik oly szűkre fogni magát, amennyire csak teheti a levegő kiengedése nélkül. — 4. Azért, mert nem a símaság teszi a jeget csúszóssá. A korcsolyázó sulyának nyomása alatt a jégfelület megolvad egy kissé. Ezen a vékony vízrétegen csúszik a korcsolya. Persze, amint tovább haladunk, a vízréteg azonnal megfagy újra. A tükör nem olvad meg a nyomás alatt s ezért nem lehet rajta korcsolyázni, bármennyire sima is az.

Többeknek. Lapunk jelen számából szivesen küldünk mutatványszámot olvasóink jóismerőseinek, ha a címet január 15-ig kézhez kapjuk. — *Özv. B. Á.-né.* Marosvásárhely. Remélem ez a szám még jobban fog tetszeni, mint az előbbi. Kézcsók. — *Régi előfizető 1.* Lapunk előfizetése tényleg csak évi 36 lej, de aki évi 60 lejt fizet, egyuttal az Egylet rendes tagjának is számittatik s az összes kedvezményekben részesül. Innen a tévedés. — *Brassói unitárius egyházközség.* Ez uton is örömmel nyugtázzuk *özv. Bohdál Károlyné*, kolozsvári kedves hivünknek, 300, azaz háromszáz lej adományát a brassói unitárius templom javára. — *Nyelvész.* Örömmel vettük helyreigazitását a *leu* szó használatát illetően. Azt azonban mégsem fogadhatjuk el a magunk részére. Tudjuk, hogy a *leu* egyesszám és a *lei* többesszám, magyarban azonban nem teszünk ilyen megkülönböztetéseket. Nem azt mondjuk két koronák, három pengők, hanem azt, hogy két korona, három pengő. Hogy azután ennek megfelelően mégsem azt mondjuk, hogy két leu, három leu, hanem azt, hogy két lej, három lej, az ismét azért történik, mert a többször hallott *lei* szó a magyarban lej formában vált otthonossá. Mi tehát csak így fogjuk ezt továbbra is használni: egy lej, két lej, mindig csak lej. Hiszen más idegen pénznemnek is a magyaros formáját használjuk. Nem azt mondjuk, hogy angol paund, hanem azt, hogy angol font s így tovább. Hogy már most miért lej és nem leu, hát egyszerüen azért, mert magyar ember könnyebben ki tudja mondani az előbbit, mint az utóbbit.

Szerkesztő.

Alapitói dij 1000 lej, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden nagy ember

azért nagy, mert tud és mer gondolkozni,
a munkát teszi első hitvallásává,
ép oly kicsinek születik, mint a többi,
még nagyobbá lesz, ha a szerénységet is erényei közé sorozza,
előbb utóbb észreveszi, hogy nagyságánál csak felelőssége és feladatai nőnek jobban,
tudja, hogy legnagyobb gyengesége megszelíditetlen vágyaiban rejlik,
elismeri, hogy a gondviselés többet tett sikeréért, mint őmaga.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor címére küldendő, Cluj-Kolozsvár, Unitárius kollégium

Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 Lejt egy összegben előre befizetik, kapják a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, s egyleti jogaikat gyakorolhatják, Örökös alapitódij 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T. Cluj-Kolozsvár. 19436